

Schaakcompendium voor clubspelers en thuischakers

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1. Het ontstaan van het schaakspel	12
2. Waarom kinderen zo'n complex spel aanleren?	18
3. Bekende schakers van vroeger en nu	20
3.1 Internationaal	20
3.1.1 Paul Morphy	20
3.1.2 Samuel Reshevsky	20
3.1.3 Boris Spassky	21
3.1.4 Bobby Fischer	22
3.1.5 Anatoli Karpov	23
3.1.6 Garry Kasparov	24
3.1.7 Viswanathan Anand	25
3.1.8 De zussen Susan, Sofia en Judit Polgar	25
3.1.9 Magnus Carlsen	27
3.1.10 Hou Yifan	28
3.2 Bekende Nederlandse schakers	28
3.2.1 Max Euwe	28
3.2.2 Jan Timman	29
3.2.3 Zhaoqin Peng	30
3.2.4 Loek van Wely	30
3.2.5 Anish Giri	31
3.2.6 De familie "van Foreest"	31
3.3 Bekende Belgische schakers	33
3.3.1 George Koltanowski	33
3.3.2 Luc Winants	34
3.3.3 Vladimir Chuchelov	34

3.3.4	Alexandre Dgebuadze	34	
3.3.5	Bart Michiels	35	
3.3.6	Tanguy Ringoir	36	
3.3.7	Daniel Dardha	36	
4.	Zelfverbetering voor schakers	38	
5.	Schaakpsychologie	41	
5.1	Je gemoedstoestand tijdens een toernooi	41	41
5.2	Je gemoedstoestand tijdens een partij.	42	
6.	Basiskennis	44	
6.1	Schaakterminologie	44	
6.2	De waarde van de schaakstukken	101	101
6.3	Strategieën van de stukken	103	103
6.3.1	Pionstrategieën	103	
6.3.2	Paardstrategieën	105	
6.3.3	Loperstrategieën	106	
6.3.4	Torenstrategieën	108	
6.3.5	Damestrategieën	109	
6.3.6	Koningsstrategieën	110	
6.4	Matpatronen	112	
6.4.1	Toren	113	
6.4.1.1	Ondersterijmat	113	
6.4.1.2	Doosmat	114	
6.4.1.3	Anderssens mat	116	
6.4.1.4	Blindzwijn-mat	117	
6.4.1.5	David-en-Goliathmat (ook pionmat genoemd)	118	118
6.4.1.6	Grasmaaiersmat (trappetjesmat)	119	119
6.4.2	Dame	120	
6.4.2.1	Damiano's mat	120	
6.4.2.2	Damiano's lopermat	121	121

6.4.2.3	Lolli's mat	123
6.4.2.4	Duivenstaartmat	126
6.4.2.5	Cozio's mat	127
6.4.2.6	Epaulettenmat	128
6.4.2.7	Damemat	131
6.4.3	Paard	132
6.4.3.1	Stikmat	132
6.4.4	Loper	134
6.4.4.1	Dubbellopermat	134
6.4.4.2	Bodens mat	134
6.4.5	Toren en paard	135
6.4.5.1	Anastasia's mat	135
6.4.5.2	Arabisch mat	137
6.4.5.3	Hoekmat	138
6.4.5.4	Haakmat	139
6.4.6	Toren en looper	140
6.4.6.1	Pillsbury's mat (ook Morphy's mat genoemd)	140
6.4.6.2	Operamat	141
6.4.6.3	Mayets mat	142
6.4.6.4	Réti's mat	143
6.4.6.5	Karpovs mat	144
6.4.7	Dame en looper	145
6.4.7.1	Dame-loper-batterij	145
6.4.7.2	Balestra's mat	146
6.4.7.3	Greco's mat	147
6.4.7.4	Max Langes mat	149
6.4.8	Combinatie van zware stukken	152
6.4.8.1	Dame-toren-batterij	152
6.4.8.2	Zwaluwstaartmat	153

6.4.8.3	Dodelijk doosmat	155
6.4.8.4	Driehoeksmat	156
6.4.8.5	Spoorwegmat	156
6.4.9	Combinatie van lichte stukken	158
6.4.9.1	Paard-en-lopermat	158
6.4.9.2	Blackburnes mat	160
6.4.9.3	Lichtestukkenmat	161
6.4.10	Combinatie van zware en lichte stukken	163
6.4.10.1	Vukovic' mat	163
6.5	De rokade	164
6.5.1	Regels	164
6.5.2	Korte vs lange rokade: voor- en nadelen	165
6.5.3	Uitstellen van de rokade	166
6.5.3.1	Andere acties zijn dringender	166
6.5.3.2	De positie is te gevaarlijk om te rokeren	167
6.5.3.3	Je wil aan de andere kant rokeren of die optie openhouden.	168
6.5.3.4	Het centrum is permanent geblokkeerd	169
6.5.3.5	Het eindspel is niet meer ver weg.	170
6.5.4	De rokade als agressieve zet	171
6.6	Ruimte	173
6.6.1	Hoe ruimte bekomen?	174
6.6.1.1	Door de pionnenstructuur	174
6.6.1.2	Door materiaal	175
6.6.1.3	Door actieve versus passieve stukken	176
6.6.2	Waarom is ruimte belangrijk?	176
6.7	Zwakke en sterke velden	181
6.8	Ontwikkeling	187
6.8.1	Geef prioriteit aan je minst actieve stukken	188
6.8.2	Ruil slechte stukken tegen goede stukken van je tegenstander.	189

6.8.3	Beperk de ontwikkeling van de stukken van je tegenstander.	190
6.8.4	Neutraliseer het beste stuk van je tegenstander	192
6.8.5	Zet sterke velden vast voor je stukken	193
6.8.6	Help je tegenstander niet zich te ontwikkelen	195
6.9	De fundamentele principes van Steinitz.	196
6.10	De blokkade	198
6.11	De hypermoderne versus klassieke theorie	205
6.11.1	De klassieke theorie	205
6.11.2	Opkomst van de hypermoderne school	206
6.12	Stellingbeoordeling	208
6.12.1	De elementen van Steinitz	209
6.12.2	De onbalans in de stelling	209
6.12.2.1	Wat is een "onbalans"?	209
6.12.2.2	10 regels voor lichte stukken (lopers en paarden)	210
6.12.2.3	Regels voor onbalans in de pionnenstructuur	211
6.12.2.4	Principes van ontwikkeling	213
6.12.2.5	Anticiperen op de plannen van de tegenstander	216
6.13	Het principe van maximale bruikbaarheid	222
6.14	Hoe moeten we spelen?	230
6.14.1	De dreigingsscan	230
6.14.2	Planning / strategie	231
6.14.3	Analyse: de moeilijkste stap!	232
6.14.4	Blundercontrole	233
6.14.5	De zet uitvoeren	233
6.15	Patroonherkenning	234
7.	De opening	237
7.1	Basiskenmerken van een goede opening	237
7.2	Benaming der openingen	239
7.3	Classificatie van schaakopeningen	240

7.3.1	Open spelen	241	
7.3.1.1	De Ruy Lopez of Spaanse opening	243	
7.3.1.2	De Italiaanse opening	244	
7.3.1.3	Het vierpaardenspel	245	
7.3.1.4	De Schotse opening	246	
7.3.1.5	De Petrov-verdediging	246	
7.3.1.6	De Weense opening	247	
7.3.1.7	De loperopening	247	
7.3.1.8	Minder gebruikelijke openingen / verdedigingen	248	
7.3.2	Half-open spelen	250	
7.3.2.1	De Siciliaanse verdediging.	252	
7.3.2.2	De Franse verdediging	252	
7.3.2.3	De Caro-Kannverdediging.	253	
7.3.2.4	De Aljechinverdediging.	254	
7.3.2.5	De Pirc-verdediging.	254	
7.3.2.6	De moderne verdediging.	255	
7.3.2.7	De Scandinavische verdediging.	256	
7.3.2.8	De Nimzowitch-verdediging.	256	
7.3.2.9	Minder gebruikelijke verdedigingen	257	
7.3.3	Gesloten spelen	258	
7.3.3.1	De Richter-Veresov-aanval (of Veresov-opening)	260	
7.3.4	Half-gesloten spelen	261	
7.3.4.1	De Benoniverdediging	263	
7.3.4.2	De dame-paard-verdediging	263	
7.3.4.3	De Wadeverdediging	264	
7.3.4.4	De Engelse verdediging	264	
7.3.4.5	De Hollandse verdediging	264	
7.3.4.6	Indische verdedigingen	265	
7.3.5	Flankopeningen	265	

7.3.5.1	De Réti-opening (Zukertort-opening)	267
7.3.5.2	De Engelse opening	267
7.3.5.3	De Bird-opening	268
7.3.5.4	De Larsenopening	268
7.3.5.5	Minder gebruikelijke openingen	269
7.3.6	De Indische verdediging	271
7.3.6.1	De Nimzo-Indische verdediging	273
7.3.6.2	De Koningsindische verdediging	273
7.3.6.3	De Grünfeld-verdediging	273
7.3.6.4	De Dame-Indische verdediging	274
7.3.6.5	De Moderne Benoni	275
7.3.6.6	Het Boedapestgambiet	275
7.3.6.7	De Oud-Indische verdediging	275
7.3.7	Openingssystemen	276
7.3.7.1	Het Londensysteem	278
7.3.7.2	Het Colle-systeem	278
7.3.7.3	Het Colle-Zukertort-systeem	279
7.3.7.4	De Stonewall-aanval	280
7.3.7.5	De Stonewallverdediging	280
7.3.7.6	De Torre-aanval	281
7.3.7.7	De Trompowsky-aanval	281
7.3.7.8	De Engelse opening - Botwinnik-systeem	281
7.3.7.9	Het Barcza-systeem	282
7.3.7.10	Het Weens systeem	283
7.3.7.11	Het Blackmar-Diemer gambiet	283
7.3.7.12	Ongewone eerste zetten voor wit	283
7.3.8	Het gambiet	284
7.3.8.1	Het Damegambiet	287
7.3.8.2	Het Koningsgambiet	288

7.3.8.3	Het Evansgambiet	288	
7.3.8.4	Het Deens gambiet	289	
7.3.8.5	Het Blackmar-Diemergambiet	290	
7.3.8.6	Het Lets gambiet	290	
7.3.8.7	Het Boedapestgambiet	291	
7.3.8.8	Het Albin-tegengambiet	291	
7.3.8.9	De Fried Liver Attack	292	
7.3.8.10	Het Schots gambiet	293	
7.3.8.11	Het Göringgambiet	293	
7.3.8.12	Het Cochranegambiet	294	
7.3.8.13	Het vleugel- of flankgambiet	295	
7.3.8.14	Smith-Morragambiet	296	
7.3.8.15	Het Benkogambiet	296	
8.	Het middenspel	298	
8.1	Tactiek	301	
8.1.1	De dubbele aanval	303	
8.1.1.1	De vork	303	
8.1.1.2	De dubbele aanval met meerdere stukken	309	
8.1.1.3	De aftrekaanval	311	
8.1.1.4	Aftrekschaak	314	
8.1.1.5	De windmolencombinatie	316	
8.1.1.6	Dubbelschaak	320	
8.1.2	Overbelasting	321	
8.1.3	De penning	323	
8.1.3.1	De absolute penning	324	
8.1.3.2	De relatieve penning	326	
8.1.3.3	De terminale penning	326	
8.1.3.4	De situationele penning	327	
8.1.3.5	De penningsdreiging	327	

8.1.3.6	De kruispenning	327	
8.1.4	De röntgenaanval	328	
8.1.4.1	De absolute röntgenaanval	329	
8.1.4.2	De relatieve röntgenaanval	331	
8.1.5	De röntgenverdediging	332	
8.1.6	Offers	335	
8.1.6.1	Offeren voor een koningsaanval	336	
8.1.6.2	Offeren voor materiaalwinst	340	
8.1.6.3	Offeren om een verdediger weg te lokken (deflectie)	341	
8.1.6.4	Offeren om verlies te beperken of te vermijden	344	
8.1.6.5	Het magneetoffer	345	
8.1.6.6	Strategisch / positioneel offeren	346	
8.1.6.7	Offeren om de stelling te vereenvoudigen	352	
8.1.6.8	Offeren in ruil voor ontwikkeling	353	
8.1.6.9	Het tempo-offer	353	
8.1.7	De Zwischenzug	353	
8.1.8	Interferentie (ook "obstructie" genoemd)	356	
8.1.9	Insluiting	359	
8.2	Strategie	360	
8.2.1	Positioneel spel	361	
8.2.1.1	Verbeter de positie van al je stukken	362	
8.2.1.2	Maak een gunstige pionnenstructuur	362	
8.2.1.3	Beperk de zetten van de stukken van je tegenstander	363	
8.2.1.4	Verzamel kleine voordelen	364	
8.2.1.5	Zet tijdelijke voordelen om in permanente voordelen	365	
8.2.1.6	Haast je niet	366	
8.2.2	De ruil	371	
8.2.3	Pionnenstructuren	376	
8.2.3.1	Pionopstellingen	377	

8.2.3.2	De Damegambiet-familie	381
8.2.3.3	De Koningsindische familie	387
8.2.3.4	De Siciliaanse familie	391
8.2.3.5	Pionnenkettingen	395
8.2.3.6	Diversen	398
8.2.3.7	Algemene conclusies	403
8.2.4	Het centrum	404
8.2.4.1	Het gesloten centrum	404
8.2.4.2	Het open centrum	405
8.2.4.3	Het dynamisch centrum	406
8.2.4.4	Het mobiel centrum	406
8.2.4.5	Het statisch centrum	407
8.2.5	De minderheids- en meerderheidsaanval	407
8.2.5.1	De minderheidsaanval	408
8.2.5.2	De meerderheidsaanval	410
8.2.6	Het belang van open en halfopen lijnen	412
8.2.7	De breekzet	415
8.2.8	Enkele schaakpartijen gebaseerd op strategische motieven	420
8.2.8.1	Een plan opstellen	421
8.2.8.2	Stuk buitenspel	429
8.2.8.3	Goed paard tegen slechte looper	431
8.2.8.4	Goede looper tegen slechte looper	435
8.2.8.5	Ongelijke lopers	438
9.	Het eindspel	443
9.1	Tactiek gerelateerd aan het eindspel	444
9.1.1	De oppositie	444
9.1.2	Zugzwang	445
9.1.3	De doorbraak	447
9.1.4	Triangulatie	449

9.2	Soorten eindspelen	453	
9.2.1	Pionloze eindspelen	454	
9.2.1.1	Koning en twee torens tegen koning	454	
9.2.1.2	Koning en toren tegen koning	456	
9.2.1.3	Koning en dame tegen koning	459	
9.2.1.4	Koning en twee lopers tegen koning	459	
9.2.2	Eindspel met koning en pion(nen)	461	
9.2.2.1	Het pionnenvierkant	462	
9.2.2.2	De theorie van de sleutelvelden	462	
9.2.2.3	De (verre) vrijpion	473	
9.2.2.4	De eindspelstudie van Réti	476	
9.2.2.5	Pionnenmeerderheid/-minderheid in het eindspel	478	
9.2.3	Eindspelen met torens en pionnen	481	
9.2.3.1	De Lucenapositie	482	
9.2.3.2	De Philidorpositie	484	
9.2.3.3	De stelling van Karstedt	485	
9.2.3.4	De Saavedra-positie	488	
9.2.3.5	Toren tegen twee vrijpionnen op de zesde rij	490	
9.2.3.6	Het Prokeš-manoeuvre	490	
9.2.3.7	Het torenoffer	494	
9.3	Uitspraken van grootmeesters over eindspelen	495	
10.	Valletjes	497	
10.1	Het Englundgambiet	497	
10.2	De hengelval	498	
10.3	De Laskerval	500	
10.4	Mat van Legall (zeekadettenmat)	503	
10.5	Blackburne-Shillingval	508	
10.6	Mortimerval	509	
10.7	Valletjes in het Boedapestgambiet	511	

10.7.1	De Kieningerval	511
10.7.2	De Fajarowiczval	513
10.7.3	Nog een val in de Fajarowiczvariant	514
10.8	De Halosar-val	515
10.9	De Magnus Smith-val	519
10.10	De Cambridge-Springsvallen	521
10.10.1	De eerste val	522
10.10.2	De tweede val	523
10.11	De Milner-Barryval	524
10.12	De Würzburgerval	527
10.13	De Rubinsteinval	530
10.14	De ark-van-Noë-val	531
10.14.1	In het Spaans	532
10.14.2	In het Siciliaans	533
10.15	De Oude-Benoni-val	534
10.16	De Tarraschval	538
10.17	De Marshallval	539
10.18	De Siberische val	542
10.19	De muizenval	544
11.	Opmerkelijke schaakpartijen	547
11.1	De partij van de eeuw	547
11.2	De Onsterfelijke	553
11.3	De Evergreenpartij	556
12.	Bibliografie	563